

ROBERT
HARRIS

Münchenas

Iš anglų kalbos vertė Arvydas Malinauskas

Jotema

PIRMOJI DIENA

1

1938 metų rugsėjo 27 dieną, prieš pat pirmą, ponas Hju Legetas, Jo Didenybės diplomatinės tarnybos atstovas, atvykęs į Londono „Ritz“ restoraną ir padavėjo palydėtas prie staliuko greta vieno iš vitrininių langų, užsisakė pusę butelio jam per brangaus 1921-ųjų „Dom Perignon“, atvertę septynioliką *The Times* numerio puslapį ir jau trečią kartą ėmė skaityti kalbą, išvakarėse Adolfo Hitlerio pasakytą Berlyno sporto rūmuose.

HERR HITLERIO KALBA

BAIGIAMASIS ŽODIS PRAHAI

TAIKA AR KARAS?

Legetas kartkartėmis žvilgtelėdavo per valgomąjį įėjimo pusėn. Galbūt tai tebuvo vien jo vaizduotės padarinys, bet Hju pasirodė, kad lankytojai ir netgi padavėjai, kilimu klotomis grindimis be paliovos zujantys tarp krėslų, aptrauktų tamsiai rožiniu audiniu, yra neįprastai prislėgti. Niekas nesijuokė. Kitapus storo veidrodinio stiklo, Žaliajame parke, keturiasdešimt ar penkiasdešimt darbininkų — kai kurie jų, esant tokiam tvankiam orui, išsirengę iki pusės, — be garso kasė siaurus apkasus.

Šiuo metu niekas visame pasaulyje neturėtų suabejoti tuo, kad į jus kreipiasi ne vienas žmogus, ne vadovas, o visa vokiečių tauta. Esu tikras,

kad šią valandą visa tauta, milijonai stiprių žmonių, pritaria kiekvienam mano žodžiui (Heil).

Jis jau buvo girdėjęs šią kalbą — tuo metu, kai ją transliavo BBC. Hitlerio plieninis balsas skambėjo negailėstingai, grasinamai, savigailiškai ir pagyrūniškai, o pati kalba, pertraukiama jo smūgių kumščiu į pakylą ir penkiolikos tūkstančių susirinkusiųjų riaumojimo, savo šurpumu darė stiprų įspūdį. Triukšmas atrodė nežmoniškas, nežemiškas. Galėjai pamanyti, kad jis srūva iš kažkokios tamsios požeminės upės ir liejasi pro garsiakalbius.

Esu dėkingas ponui Čemberlenui už visas jo pastangas ir jau patikinau jį, kad vokiečių tauta nenori nieko kito, kaip tik taikos. Aš jam taip pat pažadėjau ir savo pažadą dabar primenu, jog, išsprendus šį klausimą, Vokietija Europoje nebereikš jokių teritorinių pretenzijų.

Legetas išsitraukė parkerį, pabraukė juo pastraipą, o paskui dar vieną, ankstesnę, Hitlerio nuorodą į Anglijos ir Vokietijos sutartį dėl karinių jūrų laivynų:

Ši sutartis morališkai priimtina tik tuo atveju, jei abi tautos įsipareigoja daugiau niekuomet nekariauti tarpusavyje. Tikėkimės, kad taip mąstantys pelnys ir britų tautos palankumą.

Padėjo laikraštį į šalį ir žvilgtelėjo į kišeninį laikrodį. Tai buvo jo išskirtinis bruožas: nešioti laikrodį ne ant riešo, o, skirtingai nei dauguma bendraamžių, prikabinant prie grandinėlės. Jam buvo dar tik dvidešimt aštuoneri, bet atrodė vyresnis: blyškus veidas, ori laikysena, tamsus kostiumas. Staliuką buvo užsakęs prieš porą savaitių, tai yra prieš smogiant krizei. O dabar jį graužė kaltė. Ką gi, duosias jai dar penkias minutes, o paskui teks išvykti.

Buvo praėjęs ketvirtis valandos, kai Hju, dirstelėjęs į veidrodžių paaukuotais rėmais sieną, tarp gėlių puokščių pastebėjo jos atvaizdą. Moteris stovėjo restorano kampe ir dairėsi — pasistiebusi, ištiesusi ilgą baltą kaklą ir kilstelėjusi smakrą. Keletą sekundžių

žvelgė į ją taip, lyg nepažintų, svarstydamas, ką, po galais, manytų apie šią moterį, jeigu ji nebūtų jo žmona. „Įspūdinga figūra“, — taip apie ją dažnai sakydavo kiti vyrai. „Gal ir nėra ypatinga gražuolė, tačiau daili“; „Pamela yra iš tų, kurios žavi savo geromis manieromis“; „Taip, jos manieros nuostabios, ko nepasakytum apie vargšėlį Hju...“ Pastarąjį komentarą buvo nugirdęs jų sužadėtuvių vakarėlyje. Pamojavo jai ranka. Atsistojo. Pagaliau ir ji pastebėjo Hju, nusišypsojo, mostelėjo atgal ir ėmė artintis, trumpindama kelią pro staliukus, lydima sutartinio galvų kryptelėjimo. Vilkėjo prie kūno priglundusį sijoną ir šilkinį švarkelį.

Priėjusi stipriai pabučiavo į lūpas. Buvo truputį uždsusi.

— Atsiprašau, atsiprašau, atsiprašau...

— Nieko tokio. Aš ką tik atvykau.

Per pastaruosius dvylika mėnesių jau buvo įpratęs neklausinėti Pamelos apie tai, kur ji buvusi. Ji turėjo ne tik rankinę, bet ir mažą kartoninę dėžutę. Pastačiusi šią ant stalo priešais jį, nusimovė pirštines.

— Maniau, mes buvome sutarę nieko nedovanoti...

Legetas nukėlė dangtelį. Viduje gulėjo guminė dujokaukė metaliniu antgaliu ir tuščiomis stiklinėmis akiduobėmis. Jis atšlijo.

— Buvau nuvedusi vaikus primatavimui. Žinoma, jų dujokaukes pirma turiu užsimauti aš. Nemanai, kad tai — gera proga pasitikrinti savo, kaip motinos, atsidavimą? — ji prisidėgė cigaretę. — Ar negalėčiau ko nors išgerti? Mano gerklė visiškai perdžiūvusi.

Jis mostelėjo padavėjui.

— Tiktai pusę butelio?

— Po pietų man teks dirbti.

— Na, žinoma! Aš netgi nebuvo tikra, ar apskritai pasirodysi.

— Atvirai kalbant, neturėjau ateiti. Skambinau tau, bet tavęs neradau namie.

— Ką gi, dabar jau žinai, kur buvau. Tobulas paaiškinimas, — Pamela nusišypsojo ir palinko prie jo. Susidaužė taurėmis. — Džiu-
gių metinių, brangusis.

Darbininkai parke toliau mojavo kapliais.

Ji užsisakė maistą labai greitai, net nežiūrėdama į valgiaraštį: jokie užkandžio, Doverio jūrų liežuvį be kaulo ir žalių salotų. Legetas grą-
žino valgiaraštį ir paprašė to paties. Jis negalėjo mąstyti apie maistą,
nes galvoje nuolat sukosi mintys apie vaikus su dujokaukėmis. Džo-
nui buvo treji, o Dianai — dveji. Dabar reikėjo jiems priminti, kad
nebėgiotų pernelyg greitai, kad neišsirengtų, nekištų burnon neži-
nia kur buvusių žaislų arba kreidelių. Pastatęs dėžutę po stalu, koja
stumtelėjo ją gilyn taip, kad nesimatytų.

— Ar jie buvo labai išsigandę?

— Žinoma, ne. Jie manė, kad visa tai tėra žaidimas.

— Beje, ar žinai, kad kartais ir aš taip jaučiuosi? Net ir skai-
tydamas telegramas negaliu atsiginti minties, jog tai — kažkieno
kraupus pokštas. Dar prieš savaitę atrodė, kad išeitis rasta. Bet pas-
kui Hitleris persigalvojo.

— Kas dabar bus?

— Niekas nežino. Galbūt nieko, — jis suprato, kad reikėtų kal-
bėti optimistišku tonu. — Berlyne tebevyksta derybos — bent jau
vyko iki to meto, kai išėjau iš kabineto.

— O jeigu derybos nutrūks? Kada tai prasidės?

Hju parodė *The Times* antraštę ir gūžtelėjo pečiais.

— Manychiau, rytoj.

— Iš tikrųjų? Taip greitai?

— Jis žada kirsti Čekijos sieną šeštadienį. Mūsųškiai karybos
ekspertai laikosi nuomonės, kad užimti kovines pozicijas Hitlerio

tankams ir artilerijai prireiks trijų dienų. O tai reiškia, kad mobilizaciją jis turėtų pradėti jau rytoj.

Legetas numetė laikraštį ant stalo ir gurkštelėjo šampano. Burnoje gėrimo skonis priminė rūgštį.

— Siūlau keisti pokalbio temą, — tarė jis ir sulig šiais žodžiais ištraukė iš kišenės dėžutę su žiedu.

— O, Hju!

— Bus per didelis, — įspėjo Legetas.

— Ak, bet jis toks puikus!

Pamela užsimovė žiedą ant piršto, kilstelėjo ranką ir pasukiojo po šviestuvu, žiūrėdama, kaip gražiai jo šviesoje spindi mėlynas akmenėlis.

— Esi nuostabus, — pasakė. — O aš maniau, kad mes jau nebeturime pinigų.

— Neturime. Šis žiedas — mano motinos.

Legetas baiminosi, kad žmona gali palaikyti jį šykštuoliu, bet, didelei Hju nuostabai, Pamela ištiesė dešinę per stalą ir uždėjo jam ant rankos.

— Koks tu mielas...

Jos oda buvo vėsi. Laibas smilius glostė jam riešą.

— Norėčiau, kad mes dabar užsisakytume kambarį, — netikėtai tarė jis, — ir visą popietę praleistume lovoje. Pamirškime tą Hitlerį. Pamirškime vaikus.

— Puiku. Kodėl tau taip nepasielgus? Šiaip ar taip, mes jau čia. Kas galėtų mums sutrukdyti?

Žmona įsmeigė į jį dideles pilkai melsvas akis, ir Hju staiga suvokė, kad ji taip pasakė tik žinodama, jog tai niekuomet neįvyks, ir šis suvokimas užgniaužė jam gerklę.

Už nugaros kažkas mandagiai kostelėjo.

— Pone Legetai?

Pamela atitraukė ranką. Atsigręžęs atgal, išvydo restorano administratorių sudėtais lyg maldai delnais ir rimta susireikšminusio žmogaus veido išraiška.

— Taip?

— Jums, sere, skambina iš Dauningo gatvės Dešimtojo numerio.

Pasistengė šiuos žodžius ištarti taip, kad jie būtų girdėti ir prie gretimų staliukų.

— Velniai rautų! — Legetas atsistojo, sviesdamas servetėlę ant stalo. — Prašau, atleisk man. Turiu atsiliepti.

— Suprantu. Eik, gelbėk pasaulį, — ji mostelėjo ranka. — Papietauti galėsime bet kada.

Tai tarusi, Pamela ėmė dėtis daiktus rankinėn.

— Prašau, luktelėk tik minutę, — Hju balse pasigirdo maldavimas. — Mums labai reikia pasikalbėti.

— Eik.

Jis akimirką dvejojo, jausdamas į save išmeigtus pietaujančiųjų prie gretimų staliukų žvilgsnius.

— Palauk manęs, — dar kartą paprašė.

Vildamasis, kad jo veido išraiška neutrali, Legetas nusekė pasikui administratorių iš restorano į vestibulį.

— Pamaniau, kad norėtumėte šiek tiek privatumo, sere.

Administratorius atidarė duris į nedidelį kabinetą. Ant stalo stovėjo telefonas su šalia padėtu rageliu.

— Ačiū.

Jis pakėlė ragelį ir luktelėjo, kol administratorius išeidamas uždarys duris.

— Legetas, — atsiliepė.

— Atleisk, Hju, — jis atpažino Sesilio Sajerso, vieno iš kolegų, su kuriais dirbo Sekretoriате, balsą. — Man labai gaila, bet tau

reikia nedelsiant grįžti atgal. Situacija komplikuojasi. Tavęs ieško Kleverlis.

— Ar kas nors atsitiko?

Kitame gale stojo tylą — kolega dvejojo. Asmeniniams sekretoriams buvo rekomenduojama visada atsižvelgti į tai, kad operatoriai klausosi jų pokalbių.

— Atrodo, derybos baigėsi. Mūsų atstovas perskrenda namo.

— Supratau. Važiuoju.

Legetas padėjo ragelį ant svirtelės. Kurį laiką stovėjo tarsi paralyžiuotas. Nejaugi tai ir yra Istorinė Valanda? Vokietija užpuls Čekiją. Prancūzija paskelbs karą Vokietijai. Britanija palaikys Prancūziją. Jo vaikai užsimaus dujokaukes. „Ritz“ klientai, nebaigę valgyti vakarienės prie baltomis lininėmis staltiesėmis dengtų stalų, gūšis Žalajame parke iškastose tranšėjose. Jis dar nepajėgė visko suprasti.

Atidaręs duris, nuskubėjo per vestibulį atgal į restoraną. „Ritz“ darbuotojai dirbo taip spėriai, kad jų staliukas jau buvo nudengtas.

Pikadilio aikštėje nebuvo nė vieno stovinčio taksi automobilio. Jis strykčiojo per nutekamąjį griovelį, nuo vieno jo krašto ant kito, susuktu laikraščiu veltui mosuodamas pravažiuojantiems pro šalį, kol galiausiai nuleido rankas, pasuko už kampo ir Šv. Jokūbo gatve ėmė leistis žemyn. Kartkartėmis žvilgtelėdavo į kitą kelio pusę, tikėdamasis išvyti savo žmoną. Kur ji, taip skubėdama, galėjo atsidurti? Jeigu būtų ėjusi tiesiai į namus, į Vestminsterį, būtų pasirinkusi šį maršrutą. Geriausia apie tai negalvoti; geriausia niekada apie tai negalvoti. Buvo šiam metų laikui neįprastai karšta, ir jis jau prakaitavo. Marškiniai, kuriais vilkėjo kartu su senamadišku trijų dalių kostiumu, buvo prilipę prie nugaros. Apniukęs dangus gąsdino lietumi, kuris kažkodėl vis nesirodė, o drėgnoje prieblandoje, išilgai

Pal Malo, pro aukštus garsijų Londono klubų „Royal Automobile“, „Reform“ ir „Athenaeum“ langus sklido šviestuvų spindesys.

Legetas sulėtino žingsnį tik priėjęs laiptus, vedančius nuo Čarltono rūmų terasos žemyn, į Šv. Jokūbo parką. Ten jam kelią užtvėrė maždaug dvidešimt žmonių, kurie nuščiuvę stebėjo, kaip iš už Parlamento rūmų aukštyn lėtai kyla nedidelį dirižablį primenantis objektas. Pakėlus akis, kaip tik tuo metu, kai šis objektas kilo pro Didžiojo Beno špilį, prieš akis atsivėrė savotiškai gražus, didingas ir siurrealistinis vaizdas. Tolumoje, į pietus nuo Temzės, buvo matyti dar koks pustuzinis ore kabančių smulkių sidabrinų torpedų — kai kurios iš jų buvo pakilusios į kelių tūkstančių pėdų aukštį.

— Ką gi, atrodo, balionas jau pakilo... — sumurmėjo šalia sto-
vęs vyras.

Legetas pažvelgė į jį. Prisiminė, jog lygiai tą pačią frazę ištare jo tėvas, grįžęs atostogų Didžiojo karo metais. Kai „balionas pakilo“, jam teko išvykti atgal į Prancūziją. Šešiamečiui Hju šie žodžiai nuskambėjo taip, lyg tėvas būtų turėjęs išvykti į šventę. Tėvo jis daugiau nebematė.

Apėjo smalsuolių būrį, nulipo trimis plačiais laiptatakais, kirtu Malą ir išėjo į Raitosios Gvardijos kelią. Atsidūręs čia, praėjus pusvalandžiui nuo išvykimo, ir žvelgdamas į smėlingą pratybų aikštę, jos viduryje išvydo kai ką nauja. Čia stovėjo pora priešlėktuvinių pabūklų. Skubėdami, tarsi būtų bijoję, kad bet kurią akimirką gali pasirodyti Liuftvafės lėktuvai, kareiviai iš platforminio sunkvežimio iškrovė smėlio maišus ir, sustoję gyva grandine, perduodami juos iš rankų į rankas, statė jau pusiau baigtą apsauginę sieną, juosiančią priešlėktuvinės gynybos prožektorių bateriją. Artileristas įnirtingai suko ratą, o vieno iš pabūklų vamzdis, krypuodamas į šalis, kilo aukštyn tol, kol liko styroti bemaž statmenas.

Legetas išsitraukė didelę medvilninę nosinę ir nusišluostė vei-

dą. Jam nederėtų pasirodyti įraudusiu veidu ir suprakaitavusiam. Kas jau kas, bet panika buvo laikoma neatleistina Sekretoriato darbuotojų nuodėme.

Palypėjęs laipteliais pateko į siaurą, prietemoje skendinčią ir suodžiais aptrauktą Dauningo gatvę. Ant šaligatvio tiesiai priešais Dešimtąjį namą stovintys korespondentai, išvydę Legetą, sutartinai pasuko galvas ir palydėjo jį žvilgsniais. Fotografas kilstelėjo fotoaparata, bet, nepastebėjęs nieko ypatinga, vėl jį nuleido. Legetas linktelėjo policininkui, kuris tuojau vieną kartą, tačiau stipriai, stuktelėjo durų plaktuku. Durys atsidarė tarytum savaime. Jis įėjo vidun.

Nuo tos dienos, kai iš Užsienio reikalų ministerijos Hju perkėlė dirbti į Dauningo Dešimtą, buvo praėję keturi mėnesiai, bet kiekvieną kartą, įeidamas į šį pastatą, jis negalėjo atsikratyti minties, kad eina į vieną iš aukštuomenės klubų, jau praradusį savo ankstesnįjį populiarumą: baltomis ir juodomis plytelėmis išklotas vestibulis, Pompėjos raudona spalva dažytos sienos, varinis žibintuvas, savo širdies tvinksniais ramiai skaičiuojantis senoviškas aukštas laikrodinis, ketaus stovas skėčiams su vienišu juodu skėčiu. Kažkur pastato viduje suskambo telefonas. Durininkas palinkėjo Legetui geros dienos ir grįžo prie savo odinio krėslo, kur jo laukė *Evening Standard* numeris.

Eidamas plačiu koridoriumi, vedančiu į pastato užpakalinę dalį, Legetas stabtelėjo priešais veidrodį apžiūrėti savo išvaizdos. Ištiesino kaklaraištį, paskui abiem rankomis perbraukė plaukus, atlošė pečius ir apsigrėžė. Priekyje buvo vyriausybės posėdžių salė plokštėmis apkaltomis uždarytomis duris. Kairėje — Sero Horacijaus Vilsono kabinetas, kurio durys irgi buvo uždarytos. Koridorius dešinėje vedė į ministro pirmininko asmeninių sekretorių kabinetus. Karaliaus Jurgio epochoje statytą pastatą gaubė netrikdoma ramybė.

Panelė Watson, su kuria Hju dalijosi mažiausiu kabinetu, jam įėjus sėdėjo palinkusi prie savo rašomojo stalo, kaip ir prieš tai, jam išeinant, apsitvėrusi aplankų šūsėmis. Buvo matyti tik jos žilas viršugalvis. Mašininkės karjerą panelė Watson pradėjo tada, kai ministro pirmininko pareigas ėjo Loidas Džordžas. Buvo pasakojama, kad jis vaikydavosi Dauningo gatvės merginas aplink vyriausybės posėdžių salės stalą. Sunku įsivaizduoti jį besivaikantį panelę Watson, atsakingą už atsakymų į Parlamento narių klausimus parengimą. Išvydusi Legetą, kolegė nužvelgė jį per dokumentų barikadą.

— Buvo atėjęs Kleverlis — ieškojo jūsų.

— Ar jis dabar pas ministrą pirmininką?

— Ne, savo kabinete. Ministras pirmininkas šiuo metu vyriausybės posėdžių salėje, susitinka su Didžiuoju trejetu.

Legetas išleido garsą, primenantį ir atodūsi, ir dejonę. Eidamas koridoriais toliau, pusiaukelėje, kyštelėjo galvą į Sajerso kabinetą.

— Viskas gerai, Sesili. Manęs turbūt laukia dideli nemalonusai?

Sajersas apsisuko kėdėje. Jis buvo mažo ūgio, septyneriais metais vyresnis už Legetą ir visuomet atrodė sumišęs, o pastarasis jo bruožas dažnai erzino. Ryšėjo tokį patį koledžo kaklaraištį kaip ir Legetas.

— Man labai gaila, seni, bet savo romantiškai vakarienei pasirinkai netinkamą dieną, — jis užjaučiamai nuleido balsą. — Tikiuosi, ji dėl to neužsigavo.

Prieš kurį laiką, silpnumo akimirka, Hju buvo užsiminęs Sajersui apie savo bėdas namie, bet greitai ėmė gailėtis šio poelgio.

— Nė kiek. Gyvenimas teka įprasta vaga, štilis. O kas įvyko Berlyne?

— Derybos baigėsi eiline pono Hitlerio tirada, — Sajersas dė-

josi kumščiu trenkiąs į kėdės atramą rankai. — *Ich werde die Taschen zerschlagen!*

— O, varge! „Aš sunaikinsiu tuos čekus!“

— Aha, tai štai kur tas Legetas! — koridoriuje pasigirdo karingas balsas.

— Sėkmės, — sumurmėjo Sajersas.

Atbulas išėjęs iš kabineto, Legetas išvydo pailgą ūsuotą veidą — tiesiai priešais jį stovėjo Osmundas Somersas Kleverlis, dėl nežinomų priežasčių visuotinai vadinamas Oskaru. Ministro pirmininko vyriausiasis asmeninis sekretorius pamojo sulenktu į kablį pirštu. Hju nusekė įkandin jo į kabinetą.

— Prisipažinsiu, nusivyliau jums, Legetai, ir esu daugiau nei truputį nustebęs, — Kleverlis amžiumi pranoko juos visus, o iki karo jis pagal išsilavinimą buvo kariškis. — Pietaujate „Ritz“ restorane per patį tarptautinės krizės įkarštį? Galbūt Užsienio reikalų ministerijoje tai yra įprasta, bet mes taip nesielgiame.

— Atsiprašau, sere. Tai niekada nepasikartos.

— Nenorite nieko paaiškinti?

— Šiandien mano vestuvių metinės. O kadangi nepavyko susisiekti su žmona, negalėjau atšaukti iš anksto užsakytų pietų.

Kleverlis keletą sekundžių įdėmiai žvelgė jam į akis. Jis nematė reikalo slėpti savo nepasitikėjimo šiais nuostabiais vaikiniais iš Iždo ir Užsienio reikalų ministerijų, niekuomet nevilkėjusiais uniformos.

— Būna dienų, kai tavo šeima turi pasitraukti į antrą planą, o šiandien kaip tik ir yra tokia diena.

Vyriausiasis asmeninis sekretorius atsisėdo prie savo darbo stalo ir įjungė stalinę lempą. Jo kabinetas buvo šiaurinėje pastato dalyje, pro langą atsivėrė vaizdas į Dauningo gatvės sodą. Dėl negenėtų medžių, kurie užstojo pastatą nuo Raitosios gvardijos kelio, pirmas aukštas nuolat skendėjo prietemoje.

— Ar Sajersas jus jau informavo?

— Taip, sere. Supratau, jog derybos žlugo.

— Hitleris pareiškė ketinąs rytoj, antrą po pietų, skelbti mobilizaciją. Bijau, kad nuo grandinės bus paleisti visi pragaro velniai. Seras Horacijus iki penktos turėtų grįžti ir pateikti ataskaitą ministrui pirmininkui. Ministras pirmininkas kreipsis į tautą aštuntą vakaro. Norėčiau, kad jūs imtumėtės BBC. Jie su savo aparatūra turėtų įsitaisyti vyriausybės posėdžių salėje.

— Gerai, sere.

— Kadangi salėje vėliau, veikiausiai po transliacijos, įvyks visų vyriausybės narių susirinkimas, BBC technikams teks greitai viską išmontuoti. Ministras pirmininkas taip pat susitiks su Sandraugos vyriausiaisiais komisarais. Bet kurią minutę pasirodys štabų viršininkai — jiems tik atvykus, veskite juos pas premjerą. Be to, norėsiu, kad po susirinkimo pateiktumėte premjerui pokalbio stenogramą, ir jis galėtų trumpai informuoti ministrus.

— Klausau, sere.

— Kaip jums žinoma, skubiai šaukiamas neeilinis Parlamento posėdis. Ministras pirmininkas rytoj po pietų kreipsis į Bendruomenių Rūmus dėl susidariusios krizės. Todėl parenkite išsamią dviejų savaitių įvykių ataskaitą chronologine tvarka minučių tikslumu ir įtraukite kiekvieną telegramą.

— Gerai, sere.

— Apgailestauju, bet jums tikriausiai teks čia nakvoti, — iš po Kleverlio ūsų šmėkštelėjo šypsena. Legetui jis priminė raumeningą privačios mokyklėlės kūno kultūros mokytoją krikščionį. — Labai apgailestauju, nors šiandien jūsų vestuvių metinės, niekuo negaliu padėti. Esu tikras, jūsų žmona supras. Galėsite miegoti budinčio klerko kabinete trečiame aukšte.

— Ar jau viskas?

— Kol kas viskas.

Kleverlis užsidėjo akinius ir ėmė atidžiai skaityti kažkokį dokumentą. Hju grįžo į savo kabinetą ir sunkiai klestelėjo ant kėdės prie rašomojo stalo. Atidarė stalčių, išėmė iš jo rašalinę ir kyštelėjo į ją plunksnakotį. Nebuvo pratęs klausytis priekaištų. Velniop tą Kleverlį, pagalvojo. Ranka nežymiai drebėjo, plunksnos galiuku barbendama į stiklinės rašalinės kampa. Panelė Vatson atsiduso, bet akių nepakėlė. Jis kyštelėjo ranką į telegramų krepšį kairėje stalo pusėje ir išėmė aplanką su telegramomis, pastaruoju metu gautomis iš Užsienio reikalų ministerijos. Jam dar nesuspėjus atrišti rožinio kaspinėlio, tarpduryje išdygo Dauningo gatvės pasiuntinys seržantas Vrenas. Kaip įprastai, jis garsiai šnopavo; kare buvo netekęs kojos.

— Sere, atvyko Imperatoriškojo generalinio štabo viršininkas.

Legetas nusekė paskui Vreną, kuris koridoriumi nušlubavo į vestibulį. Ten, po variniu žibintuvu, plačiai išsižergęs, stovėjo vikontas Gortas iki blizgesio nušveistais rudais batais ir skaitė telegramą. Gortas, išpūdinga asmenybė, — aristokratas, karo didvyris, Viktorijos kryžiaus kavaličius, — regis, nekrepė jokio dėmesio į klerkus, sekretores ir mašininkes, staiga atradusius pačių svarbiausių priežasčių pereiti vestibulį, kad galėtų bent akies krašteliu žvilgtelėti į jį. Kaip tik tuo metu, atsidarius paradinėms durims, į vidų ėmė virsti fotoaparatus blyksčių kaskados, iš už jų išniro aviacijos maršalas Niuolas, o po kelių sekundžių įkandin jo pasirodė augalotas pirmasis jūrų lordas admirolas Bekhauzas.

— Jei neprieštarausite, ponai, prašyčiau sekti paskui mane...

— Ar Dafas atvyksta? — pasigirdo Gorto balsas, jiems einant į vidų.

— Ne, ministras pirmininkas mano, kad jis nutekina informaciją Vinstonui, — atsakė Bekhauzas.

— Gal galėtumėte minutėlę luktelėti?..